

Zápis z jednání 2. pracovního týmu (valorizace penzí a důchodový věk) Odborné komise pro důchodovou reformu

Datum: 10. července 2014, 13:00

Místo: MPSV, Na Poříčním právu 1, Praha 2, Klub

Přítomni: viz příložený seznam

XX

p. Kučera uvítal přítomné a představil program:

1. Schválení zápisu z prvního jednání PT2
2. Dohoda ve věci zveřejňování zápisů z jednání PT2
3. Dohoda ve věci zřízení diskusního fóra pro účely PT2
4. Diskuse návrhu základního přístupu k naplnění cílů činnosti PT2: (a) formulace návrhu mechanismu nastavení důchodového věku a (b) formulace návrhu mechanismu valorizace důchodů
5. Diskuse hlavních kritérií formulace návrhů jednotlivých mechanismů
6. Diskuse návrhu otázek projednávaných PT2 v rámci naplňování cílů jeho činnosti předloženého MPSV:
 - A) Důchodový věk
 - B) Valorizace
7. Diskuse návrhu vycházejícího z materiálu připraveného MPSV k možnosti zavedení automatické procedury změny důchodového věku
8. Diskuse výstupů, časového programu a zodpovědnosti v rámci činnosti PT2

Body č. 1.-4.

p. Kučera vyzval přítomné, zda mají další připomínky k zápisu z 1. zasedání. Zápis byl schválen bez připomínek. Přítomní rovněž souhlasili s uveřejněním schválených zápisů z jednání PT2. Pro účely pracovního týmu bude také vytvořeno diskusní fórum.

p. Kučera informoval o jednání s odborem sociálního pojištění MPSV ohledně PT2, na kterém došlo ke shodě názorů, že pracovní tým by měl postupovat *per partes*, tedy že nejprve bude řešen mechanismus nastavení důchodového věku a teprve až poté valorizační mechanismus. Přítomní souhlasili s tímto návrhem.

p. Kučera vyjádřil názor, že Odborná komise by neměla zavrhnout současný mechanismus jako takový, ale že by zde měla být snaha ho zdokonalit při zachování návaznosti. Změny by měly být pochopitelné pro lidi, kterých se to týká, transparentní a udržitelné. Upozornil, že důchodový systém byl do této doby projednáván jako izolovaný systém, bez návaznosti na ostatní složky široce pojatého sociálního systému, jmenovitě na zbývající součásti systému sociálního zabezpečení, veřejného zdravotnictví a sociální péče, což by mělo být změněno.

p. Fiala prohlásil, že současný systém zvyšování věku odchodu do důchodu, tedy kontinuální nárůst, je lepší než skoková změna.

Bod č. 5

p. Kučera představil výchozí návrh kritérií **formulace návrhů jednotlivých** mechanismů (důstojný život důchodců, účelná návaznost na současný mechanismus, univerzálnost, srozumitelnost, transparentnost a objektivita, stabilita v čase, udržitelnost). Uvedl, že diskuze ohledně důchodového systému za posledních 20 let vzbuzuje ve společnosti mnoho emocí a úkolem OK by mělo být je tlumit. K problematice by podle něj mělo být přistoupeno neutrálně, akademicky. Zároveň připomenul, že je nezbytné si definovat klíčový pojem „důstojný život důchodců“.

Kritéria formulace jednotlivých návrhů mechanismů uvedená v bodě 5 programu byly odsouhlaseny.

Bod č. 6

p. Machanec představil materiál „Témata k důchodovému věku“ jakožto grafické shrnutí své prezentace na 1. jednání PT2. Dokument shrnuje, jaká rozhodnutí by měla být učiněna, pokud by zde měl být zaveden pravidelný mechanismus revize důchodového věku.

p. Kučera uvedl, že se jedná o první náhled, v jakých mantinelech se bude PT2 pohybovat v diskuzích a vyzval přítomné k případnému doplnění dalších kritérií.

p. Potůček upozornil, že je vhodné zařadit mezi kritéria i možnost informace pro budoucí důchodce o jejich perspektivě důchodu, jelikož nezastropovaný důchodový věk může mladé lidi vrhnout do beznaděje.

p. Fiala reagoval, že lidé perspektivu mají, neboť existují tabulky věku vzniku nároku na plný starobní důchod podle ročníku narození.

p. Potůček argumentoval, že je zde nutné volit takové hledisko, které bude přiměřené očekávání lidí, například že lidem bude sděleno, že si užijí důchodu 20 let.

p. Kučera k tomu dodal, že druhým kritériem by měla být informace kolika let v dobrém zdravotním stavu (*health life expectancy*) se lidé dožijí v důchodu. Podle něj by měly být zavedeny generační tabulky, v nichž by byly uvedeny důchodové perspektivy jednotlivých generací, které budou v pravidelných intervalech revidovány.

p. Münich upozornil, že takovéto tabulky již existují, jen je nutné nastavit systém revize. **P. Kučera** navrhl každé dva roky.

p. Hampl navrhl za další sledované kritérium diferenciaci u profesí, u nichž vyjádřil obavu, že vysoký věk bude problém pro většinu profesí (například řidiči, atd.).

p. Vostatek uvedl, že z pohledu teorie není důvod, proč by ženy měly mít odlišný statutární věk odchodu do důchodu, a vynesl dotaz, zda z pohledu demografie je

nějaký problém se zvyšováním věku do důchodu u mužů na 65 let (do roku 2030) podle platné legislativy. **P. Kučera** odpověděl, že u mužů problém není, jelikož prosunutí hranice o dva měsíce je plně kompenzováno dlouhodobým průměrným meziročním přírůstkem naděje dožití (asi 0,28 roku), u žen jistý problém je, protože roční nárůst naděje dožití (v průměru 0,23 roku) nestačí kompenzovat posun o čtyři měsíce u každé následující generace.

p. Münich vznesl otázku, co je u společnosti překážkou k absenci zastropování důchodového věku. **P. Machanec** uvedl jako pravděpodobnou příčinu neschopnost veřejnosti reálně si představit a odhadnout situaci za 60 let, neboť veřejnost má pocit, že takto vysoký věk odchodu do důchodu není reálný.

p. Pernes upozornil, že diskuze by se měla zaměřit i na zaměstnanost a zaměstnatelnost důchodců.

p. Potůček upozornil na návaznost na Mandát a Statut OK. Podle něj by PT2 mohl uvažovat A) o shodě na vyhovujícím stavu současného systému do té doby, než se sjednotí prodlužování odchodu do důchodu pro ženy i muže na 65 let, B) o automatizmu revize změny důchodového věku jako optimálním přístupu, C) pokud by se automatizmus vyznačoval výraznou disproporcí v porovnání se současným nastavením systému, zda nedat politikům možnost změny nastavení odchodu do důchodu ještě před rokem 2030.

p. Kučera poděkoval p. Potůčkovi za shrnutí a vyjádřil názor, že je nutné vymyslet mechanismus změny věku odchodu do důchodu, k němuž je pak možné vytvořit model. V případě, že vznikne diskrepance, bude nutné tuto situaci řešit. Zároveň upozornil, že pokud by mělo být kritériem zvyšování důchodového věku průměrné trvání důchodu 20 let, bylo by možné zvyšovat důchodový věk rychleji.

p. Fiala upozornil, že tak, jak je v současnosti nastaven systém zvyšování věku odchodu do důchodu, slouží také k zachování poměru platičů a neplatičů do systému.

p. Vostatek prohlásil, že podle současné penzijní teorie není správné upravovat věk odchodu do důchodu podle očekávané nezaměstnanosti; zabezpečení v nezaměstnanosti nemá být poskytováno z penzijního systému. To nevylučuje pružný důchodový věk v pojistném systému, s plnou pojistně-matematickou ekvivalencí. V nepojistných pilířích (rovný důchod) je statutární důchodový věk fixní, předčasný odchod do důchodu není možný.

p. Hampl oponoval, že výše nezaměstnanosti má dopad na odvody na důchodový systém. Zároveň však upozornil, že vyšší důchodový věk neznamená nutně vyšší produktivitu trhu práce, neboť předdůchody mohou problém jen přesunout jinam. **P. Münich** reagoval, že nevíme, jaký bude trh práce za 20-30 let.

p. Potůček navázal s tím, že možným úkolem PT2 může být vyjádřit se i k otázce pružného odchodu do důchodu, zflexibilnění důchodového věku.

p. Pernes uvedl, že z hlediska financování penzí je tato otázka zásadní. Jako příklad uvedl nedávnou reformu penzijního systému v Německu, kde byl sice důchodový věk snížen na 62 let, avšak za splnění podmínky, že doba placení pojištění je 45 let.

p. Münich vyjádřil nesouhlas s tím, že pokud člověk platí i o pár měsíců méně do systému, než je minimální doba přispívání, nevzniká mu nárok na důchod. Vyjádřil se k odstupňování důchodů.

p. Vostatek navrhl zrušit minimální dobu přispívání do penzijního systému, až na technicky nezbytné minimum. Požadované dlouhé doby pojištění (20 let a více) vznikly v rámci procesu snižování důchodového věku, např. u nás v roce 1948.

p. Machanec doplnil, že podle studie zpracované Výzkumným ústavem práce a sociálních věcí má podobné parametry jako ČR pouze Bulharsko. Tam vzniká nárok na důchod i po 5 letech, avšak bez možnosti předčasného důchodu. V mezinárodním kontextu je běžné, že potřebná pojištěná doba je výrazně kratší než v ČR, ale předčasný důchod je vázán na velmi dlouhou dobu přispívání do penzijního systému (i více než 40 let).

p. Kučera upozornil, že primárními úkoly PT2 je nastavení systému valorizace a důchodového věku, otázka vzniku nároku na důchod může být řešena až poté, zbude-li čas a kapacita.

p. Pernes uvedl, že ze strany penzistů je současný systém valorizace nedokonalý. Přislíbil zaslat materiály k této valorizaci, až bude na PT2 probírána.

Bod č. 7

p. Kučera připomněl materiál MPSV ohledně variant mechanismu revize věku odchodu do důchodu a vyzval přítomné, aby vyjádřili svůj názor na obě varianty.

p. Beznoska prohlásil, že on osobně preferuje automatickou variantu, kdy je systém zcela nezávislý na politicích, kdy lze systém měnit změnou zákona.

p. Pernes se vyjádřil kladně k automatické variantě řešení nastavení věku do důchodu, která by byla schválena jako ústavní zákon.

p. Fiala upozornil, že věk odchodu do důchodu není pouze otázka samotného stanovení hranice věku, ale rovněž i zda lidé budou schopni pracovat v daném věku, zda pro ně budou pracovní příležitosti.

p. Škrabal prohlásil za ČSÚ, že je možné jednat o zapojení odborníků ČSÚ při řešení revize důchodového věku, avšak je nutné vzít v potaz technické možnosti institucí, zejména pak ČSÚ. Uvedl rovněž, že ČSÚ podle zákona sice má za úkol zpracovávat projekce obyvatelstva, ale požadavek na tvorbu demografické zprávy jde nad tento rámec a proto v případě, že to po ČSÚ bude požadováno, bude nutné upravit příslušný zákon. Nabídl, že se ČSÚ může podílet na tvorbě demografické zprávy, podle níž by se měnila hranice důchodového věku. Proto navrhl, aby byla při

MPSV vytvořena komise odborníků, kteří by se předem shodli na metodologii a vstupních parametrech projekce.

p. Kučera vznesl dotaz, jakou variantou se bude PT2 zabývat, zda automatickou, či automatizovanou.

p. Potůček uvedl, že jako občan by preferoval automatickou variantu, avšak že důchodový systém nefunguje ve vzduchoprázdnu, jelikož je vázán na sociální systém, k čemuž tato varianta nepřihlíží. Rovněž poznamenal, že automatická varianta zbavuje politické činitele pravomoci rozhodovat, což vnímá jako jejich funkci v demokratickém systému.

p. Fiala upozornil, že i plně automatická varianta umožňuje změnu systému změnou zákona, tudíž političtí aktéři mohou ovlivňovat i tento systém.

p. Münich uvedl, že je lepší, aby v zákoně byla stanovena spíše procedura, než samotné parametry podle nichž bude systém revidován.

p. Kučera poznamenal, že automatizmus neznamená, že je něco neměnné, ale že je zde závaznost vůči dlouhodobosti.

p. Münich navrhl, aby MPSV k již vypracovanému modelu základní varianty přidalo další modely podle vybraných indikátorů.

p. Škorpík uvedl, že byl ze strany MPSV navržen seznam vybraných indikátorů k hodnocení změn v důchodovém systému navržených OK, pokud se bude OK domnívat, že je vhodné mít jiné indikátory a bude na tom shoda, je MPSV připraveno seznam indikátorů přizpůsobit.

p. Potůček informoval přítomné, že OK má odevzdat průběžnou zprávu do konce září a druhou do konce roku, PT2 by tak měl předložit první výstupy orientačně do 15. září a 10. prosince.

Závěr:

Na příštím jednání PT2 budou **p. Kučerou** a **p. Fialou** představeny demografické indikátory, které je možné vzít v potaz při sledování otázky změny věku odchodu do důchodu.

Datum příštího jednání:

Čtvrtek 31. 7. 2014 od 09:00, MPSV

Zapsala: Markéta Ročejdlová
Vidoval: Tomáš Kučera

Seznam přítomných:

Petra Beránková	Sekretariát OK
Adolf Beznoska	PS
Jiří Biskup	MPSV
Tomáš Fiala	VŠE
Otakar Hampl	MZe
Petr Hedbávný	FSV UK
Jiří Kubišta	MF ČR
Tomáš Kučera	PřF UK
Tomáš Machanec	MPSV
Daniel Münich	CERGE-EI
Zdeněk Pernes	RS ČR
Martin Potůček	Předseda OK
Markéta Ročejdlová	Sekretariát OK
Marek Suhomel	MPSV
Josef Škrabal	ČSÚ
Jan Škorpík	MPSV
Jaroslav Vostatek	VŠFS
Kryštof Zrcek	ČSSZ